

Й. М. Петрович¹, І. І. Новаківський²
Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра менеджменту організацій,
ORCID: ¹ 0000-0002-3087-1988, ² 0000-0002-0841-3603

МЕТОДОЛОГІЧНЕ ТА ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

<http://doi.org/>

© Петрович Й. М., Новаківський І. І., 2022

Висвітлено проблеми розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств як теоретичного, так і практичного спрямування. Основну увагу зосереджено на розумінні сутності та на змістовому наповненні поняття “інноваційний потенціал промислового підприємства”. Розроблено стратегічну карту розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств з метою зорієнтувати їх менеджмент на розроблення і реалізацію стратегічних, тактичних і оперативних програм і проєктів та відповідних заходів, які спрямовані на модернізацію діючих виробництв. Обґрунтування запропонованої стратегії розвитку інноваційного потенціалу підкріплено результатами наведеного ретроспективного аналізу статистичних даних щодо організування інноваційної діяльності в Україні за 2000–2020 рр. Зроблено висновок, що вибір правильної стратегії інноваційного розвитку промисловості України стане рушійною силою прискореного розвитку національного господарства в умовах прискореного науково-технічного прогресу.

Ключові слова: прогрес; інновації; потенціал; проєктування; розвиток; модернізація; організування; господарювання; якість; конкуренція; результативність; ефективність.

Постановка проблеми

Інноваційний вектор розвитку промислових підприємств став стратегічно важливим як на мікро-, так і на макрорівні економіки. Сучасний рівень розвитку інноваційного потенціалу українських промислових підприємств за величиною і темпами розвитку не відповідає вимогам, які ставлять до їхньої виробничо-господарської діяльності в умовах прискореного науково-технічного прогресу. Тобто сповільнення темпів розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств зумовлює не тільки зниження їхньої інноваційної активності, а й є основним гальмом в організуванні виготовлення продукції із інноваційним наповненням, на яку є попит на внутрішньому і зовнішньому ринках. У кінцевому підсумку це свідчить про низькі рівень конкурентоспроможності промислових підприємств і ефективність їх господарювання та обмежені можливості вирішення ними низки проблем соціально-економічного спрямування, зокрема відтворювальних процесів, що стосуються оновлення матеріально-технічної бази підприємств, стимулювання креативного розвитку та мотивації персоналу щодо вирішення проблем розвитку інноваційного потенціалу. Є підстави стверджувати, що складається і поглиблюється неузгодженість між потребами ринку на продукцію і послуги з інноваційним наповненням згідно із міжнародними стандартами якості та спроможністю українських промислових підприємств її виготовляти та їх надавати.

Такий стан діяльності промислових підприємств ускладнює їх ефективне функціонування у жорстких умовах конкуренції на ринках, гальмує належне виконання тактичних і стратегічних завдань для вирішення їхніх соціально-економічних проблем. Отже, питання, пов'язані з підвищенням ефективності управління інноваційними процесами і інноваційним потенціалом на підприємствах, до цього часу залишаються дискусійними і однозначної думки стосовно них не склалося.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Зазначимо, що протягом останніх двадцяти років вчені різного спрямування, зокрема і вчені-економісти, значну увагу приділяють проблемам, що стосуються різних напрямів інноваційної діяльності не тільки на відповідних рівнях господарювання, як важливого і визначального чинника зростання. Стратегічні й тактичні засади інноваційного розвитку економіки та окремих її секторів відображено у роботах М. Блауг [1], М. Войнаренка [7], Л. Ульянової [13], Н. Станасюк [17], О. Фарат [19], Л. Федулової [21]. У цій самій сфері доцільно навести численні матеріали урядових установ, зокрема представництва ЄС в Україні [6]. Підходи загального теоретико-методичного спрямування щодо ведення інноваційної діяльності на підприємствах і основ управління нею розглянуто в працях К. Бужанської [2], С. Володіна [4], Л. Прокопишин-Рашкевич [16]. Аналізу інноваційного потенціалу господарських систем різних рівнів стосуються роботи таких дослідників, як В. Геєць, В. Семиноженко, Б. Кваснюк [18], С. Іщук [8], О. Косіюк [9], Л. Лісовська [10], Н. Лушак [14], Г. Омельчак [15]. Зокрема, в цьому контексті дослідники переважно основну увагу звертають на проблемні питання, що стосуються виробничого, фінансового та управлінського потенціалів. У контексті вивчення практичних аспектів інноваційного менеджменту заслуговують на увагу роботи Н. Валінкевич [3], Л. Волощук, С. Філіппової [5], В. Марченко [11], О. Маслака [12]. Однак явно недостатньо досліджень і узагальнення їх результатів, безпосередньо пов'язаних із формуванням, розвитком і використанням інноваційного потенціалу промислових підприємств України, які досі залишаються найважливішою складовою національного господарства.

Формулювання гіпотез і постановка цілей

Інноваційна діяльність промислових підприємств України вже давно є об'єктом науково-методичних досліджень. Ефективне управління нею повинно спиратися на дані Державної служби статистики та методи статистичного аналізу на макрорівні. Основна мета статті полягає у розробленні методологічного забезпечення формування стратегії розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств України. Поставлена мета передбачає вирішення таких завдань:

- по-перше, визначення основних значущих чинників інноваційної діяльності в Україні та відповідно розроблення методологічних засад формування стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств;
- по-друге, аналітичне дослідження основних чинників інноваційної діяльності в Україні на основі наявних статистичних даних, а надалі формулювання практичних рекомендацій щодо розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств.

Методи дослідження

Під час дослідження проблем обліку інноваційних процесів на вітчизняних підприємствах використано такі методи та інструменти, як узагальнення і систематизації для побудови стратегічної карти підтримки розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств; порівняльного аналізу – для виявлення тенденцій фінансування інноваційної діяльності; моделювання – для розрахунку та інтерпретації результатів фінансування інноваційної діяльності в країні; статистичний – для розрахунку показників інноваційної діяльності підприємств промисловості й їх цільового спрямування. Матеріали дослідження опрацьовано із застосуванням інструментів автоматизованого статистичного аналізу. Теоретичну та інформаційну основу роботи становлять праці вітчизняних і зарубіжних вчених, а також національна статистична інформація щодо проблем управління розвитком інноваційного потенціалу промислових підприємств.

Виклад основного матеріалу

В умовах глобальних викликів, які перманентно виникають в економіці, необхідно рельєфно простежувати тенденції конкурентоспроможності промислових підприємств, що зумовлено потребою якісно нового прискорення розвитку української економіки на основі впровадження сучасних досягнень науково-технічного прогресу як важливої передумови її розвитку і модернізації на інноваційних засадах. В цьому контексті особлива роль повинна бути відведена українській промисловості та її первинним ланкам – підприємствам, які мають прискореними темпами оновлювати свою матеріально-технічну базу на засадах застосування новітніх технологій, підвищувати рівень своєї інноваційної активності, розвивати свій інноваційний потенціал, а також здійснювати його організування для випуску продукції з інноваційним наповненням, яка відповідає міжнародним стандартам якості та буде конкурентоспроможною на внутрішньому і зовнішніх ринках. Необхідно одразу зазначити, що переважна більшість українських промислових підприємств не готова до вирішення таких завдань. Тобто вони не мають достатньо розвиненого інноваційного потенціалу, до того ж, хоч дуже прикро констатувати, як показують відповідні дані офіційної статистики, в його розвитку із року в рік не спостерігається динамічного зростання в умовах прискореного науково-технічного прогресу. У зв'язку з тим належить дати відповідну аналітичну оцінку сучасного стану розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств та окреслити вплив основних чинників, які гальмують цей процес і стають основною перепорою для підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств, та навіть більше, негативно позначаються на ефективності їхньої виробничо-господарської діяльності. Отже, в цьому контексті всебічному аналізуванню підлягають не тільки основні, а й усі інші, опосередковані чинники, які так чи інакше дотичні до процесу розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств. Однак необхідно одразу зазначити, що цьому процесові повинно передувати з'ясування низки теоретико-методологічних аспектів, які стосуються дослідження цієї проблеми.

Насамперед, повинно йтися про основне методологічне підґрунтя, яке має стати основною передумовою аналізування, формування, розвитку і використання інноваційного потенціалу промислових підприємств. Тобто належить з'ясувати його сутність як економічної категорії, адекватної розвитку сучасних продуктивних сил і виробничих відносин в умовах прискореного науково-технічного прогресу. Отже, інноваційний потенціал промислового підприємства необхідно трактувати як його потенційну спроможність на певний момент часу здійснювати трансформацію ресурсів на засадах новітніх технологій та організування їх освоєння персоналом високого рівня кваліфікації в процесі виробництва продукції, яка відповідає міжнародним стандартам якості та користується підвищеним попитом на ринках. Тобто мова повинна вестися про якісно новий потенціал промислових підприємств, характерна особливість якого полягає в його динамічності, а це означає, що величина інноваційного потенціалу постійно змінюється в часі під впливом низки чинників техніко-технологічного і соціально-економічного спрямування. Склад і структуру показників інноваційного потенціалу підприємства доцільно подати через необхідну і достатню кількість показників, які б повною мірою характеризували можливості інноваційного росту і розвитку підприємства. Узагальнено таку модель доцільно сформулювати у вигляді стратегічної карти розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств (рис. 1).

Методична основа розробленої стратегічної карти розвитку інноваційного потенціалу дає змогу на основі комплексного підходу врахувати джерела фінансування, сукупність чинників інновацій, ризики й очікувані ефекти від їх впровадження. Особливістю такого інноваційного розвитку є високий рівень ризиковості, що зумовлено невизначеністю чинників внутрішнього і зовнішнього середовищ господарювання. Проте, з іншого боку, високий ризик супроводжується значущим рівнем прибутку від упровадження результатів інноваційної діяльності. Невизначеність у процесі прийняття рішень у галузі розгортання інноваційної діяльності підприємства слід розглядати як дефіцит знань, об'єктивно спричинений глобалізацією економічних процесів, прискоренням науково-технічного прогресу. Недостатній рівень розвитку промислових підпри-

Методологічне та інвестиційне забезпечення розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств

емств України спонукає до пошуку першопричин їх складного стану та потребує окреслення стратегічних намірів розвитку. Сформована стратегічна карта враховує прикладні аспекти регулювання розвитку інноваційного потенціалу, беручи до уваги реальну ситуацію в економіці України, та дає змогу визначити пріоритетні напрями їх розвитку.

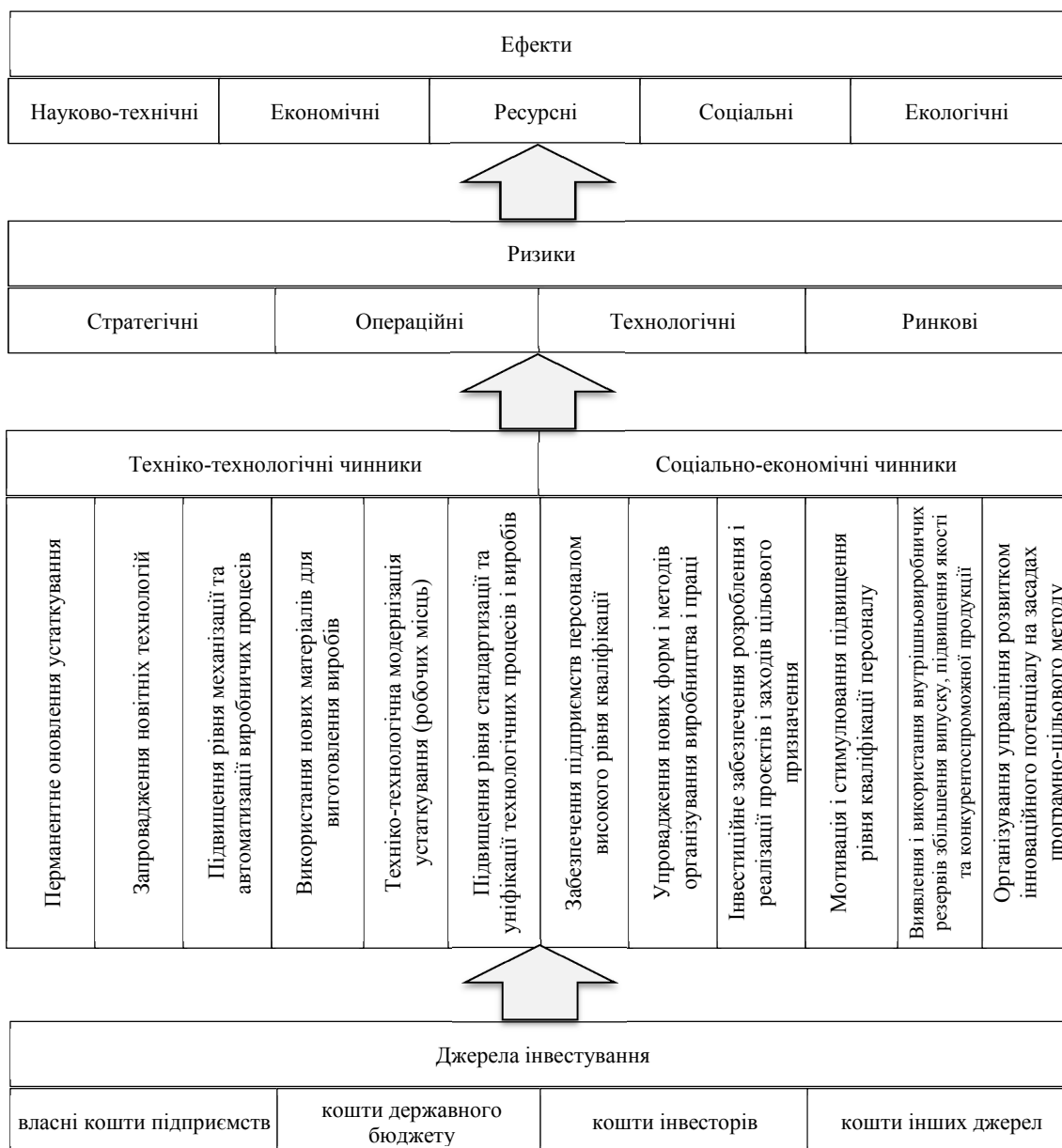

Рис. 1. Стратегічна карта розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств

**Розробка авторів.*

Зі змістового наповнення складових рис. 1 видно, що чинники, які впливають на розвиток інноваційного потенціалу промислових підприємств, охоплюють практично усі сфери їхньої діяльності. Разом з тим, треба зазначити, що вплив вищезгаданих чинників на розвиток інноваційного потенціалу промислових підприємств має певні особливості, зумовлені станом розвитку їх матеріально-технічної бази і процесами організування виготовлюваної ними продукції. Належить також зазначити, що наведені на рис. 1 чинники можуть слугувати важливим методичним підґрунтям для розроблення заходів, спрямованих на розвиток інноваційного потенціалу промислових підприємств. Наприклад, чинникам техніко-технологічного спрямування в таких галузях мають адекватно відповідати чинники соціально-економічного спрямування.

Тобто, оснащуючи виробничий підрозділ промислового підприємства новим високотехнологічним устаткуванням, відповідно вирішують питання його освоєння через залучення до роботи на ньому працівників відповідного рівня кваліфікації, а також передбачають і застосовують відповідні форми і методи його обслуговування і використання під час виготовлення продукції. Отже, уже на стадії розроблення проєктів розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств можна передбачувати його результативне та ефективне використання. Тому окреслені та з'ясовані окремі теоретичні й методологічні питання проблеми можуть слугувати не тільки важливим підґрунтям для формування методичних засад оцінювання фактичного стану інноваційного потенціалу промислових підприємств, а і для визначення і обґрунтування шляхів його прискорення на найближчу перспективу. Однак, насамперед, треба дати загальну оцінку стану розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств. В цьому контексті важливо зосередити увагу на виборі відповідних показників, серед яких пріоритетними, тобто першочерговими можуть бути кількість інноваційно активних підприємств в їх загальній чисельності в галузі, витрати на інновації за напрямками їхньої інноваційної діяльності, а також низка інших показників, важливих для аналізування процесів і виявлення резервів прискорення розвитку інноваційного потенціалу.

На основі стратегічної карти (рис. 1) насамперед належить оцінити сучасний стан розвитку інноваційного потенціалу українських промислових підприємств. Інноваційна діяльність промислових підприємств охоплює широке коло проблемних питань наукового, техніко-технологічного, економічного, маркетингового та організаційного спрямування, які пов'язані зі створенням і впровадженням інновацій, прогресивних методів організування виробництва продуктів. Це зумовлює необхідність докорінного переоснащення і модернізації промислових підприємств, а також застосування низки інших заходів, зокрема інформаційного та управлінського спрямування. Очевидно, що комплекс таких заходів потребує значних витрат коштів, яких в українських промислових підприємств немає або обсяги яких незначні. Для аналізу шляхів вирішення цього завдання необхідний відповідний масив інформації цільового спрямування. Джерелом такої інформації є насамперед статистичні дані на рис. 2, які якісно відображають кількісні зміни витрат на інноваційну діяльність в інноваційно активних промислових підприємств.

Як видно із рис. 2, витрати на інноваційну діяльність українських промислових підприємств загалом зростають, хоча, з іншого боку, спостерігаємо три спади. Розглянуті загальні витрати на інновації за період з 2020 р. практично не збільшувались в обсягах, а лише в окремі роки спостерігається епізодичне їх зростання. Особливо слід звернути увагу на обсяги витрат на наукові дослідження і розробки. Цей напрям діяльності охоплює фундаментальні й прикладні наукові дослідження, ведення яких дає змогу отримати нові знання про закономірності розвитку певних суспільних процесів, обґрунтування відповідних гіпотез, теорій, методів у цьому контексті. Важливість їх полягає, насамперед, у тому, що їх результати можуть стати важливим підґрунтям для виконання прикладних досліджень і отримання можливостей практичного використання наукових результатів у господарській діяльності промислових підприємств. Тобто загалом йдеться про розроблення конкретних проєктів цільового призначення як інструментарію для досягнення поставлених цілей на засадах використання результатів наукових досліджень, серед яких розвиток інноваційного потенціалу промислових підприємств. У цьому сегменті спостерігаємо незначне, але стабільне зростання. Поряд із витратами на наукові дослідження і розробки, суб'єкти господарювання витрачають незначні обсяги коштів на придбання інших зовнішніх знань, отриманих у результаті попередніх досліджень чи набутих завдяки відповідному практичному досвіду в різних сферах діяльності промислових підприємств, які досягли високого рівня інноваційної діяльності.

Важливо розглянути зміни у структурі витрат на інноваційну діяльність на інноваційно активних промислових підприємствах, які наведено на рис. 3.

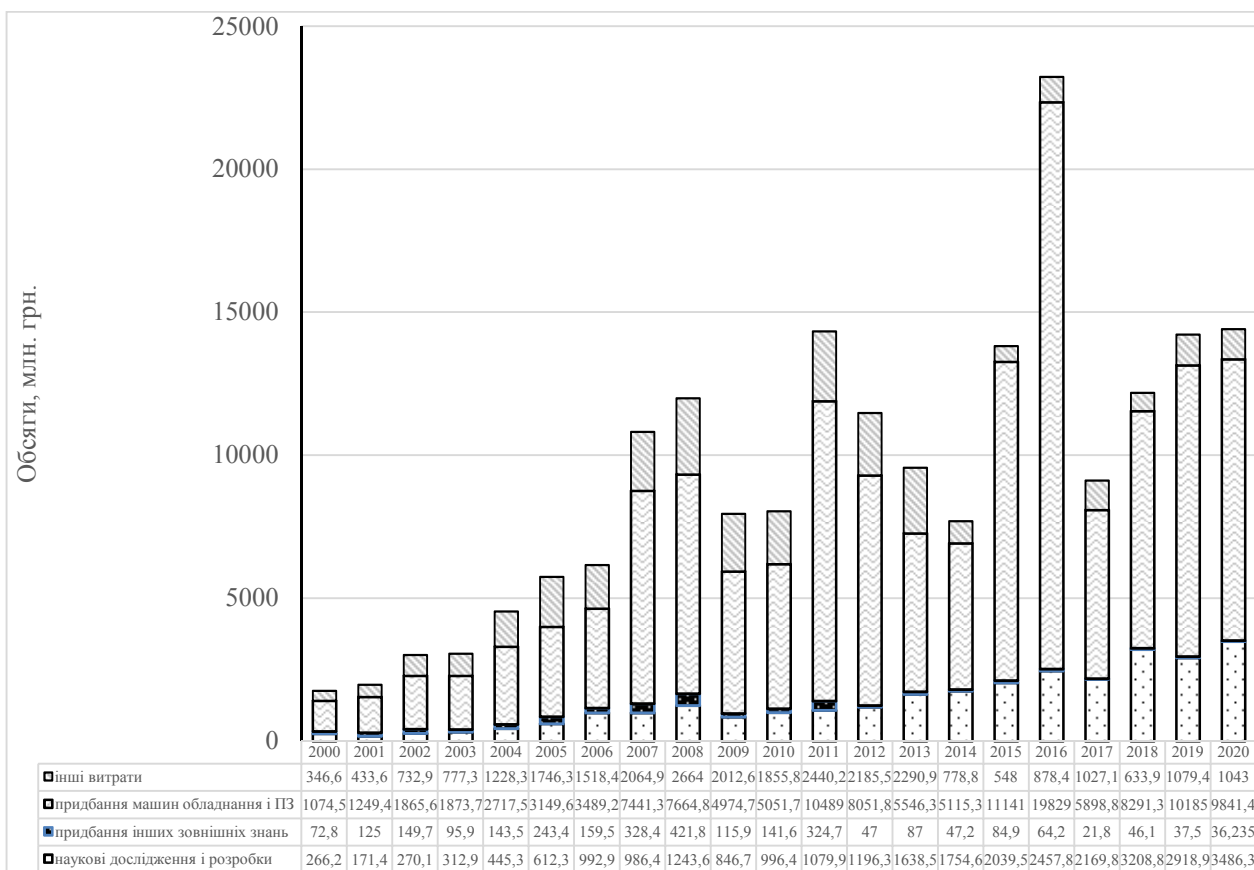

Рис. 2. Динаміка витрат інноваційно активних промислових підприємств на інноваційну діяльність

Джерело: уклали автори за даними [22].

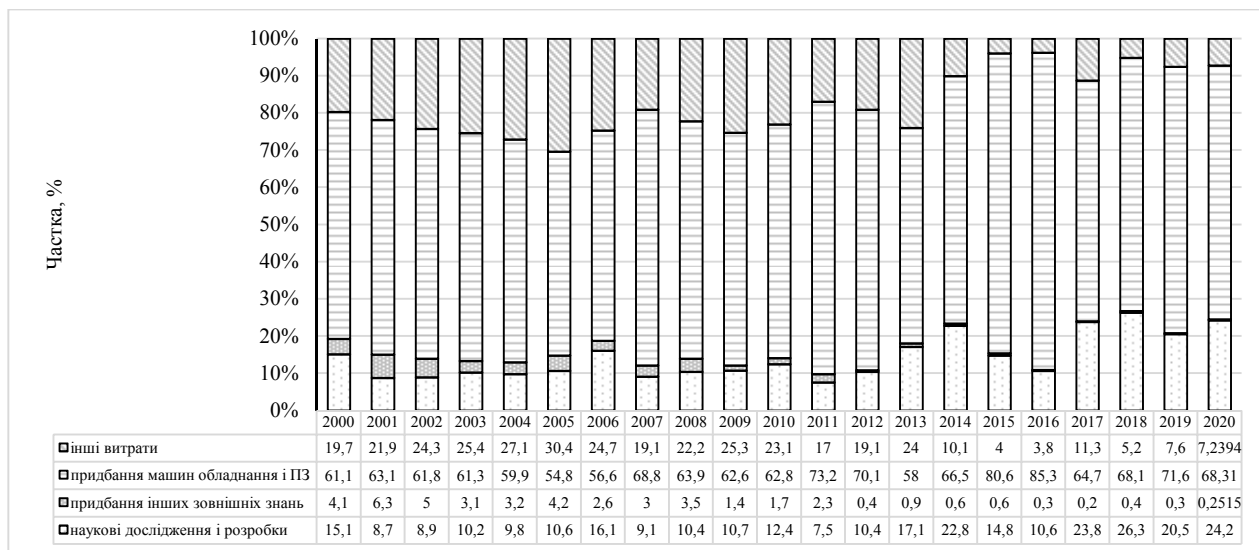

Рис. 3. Динаміка структури витрат інноваційно активних промислових підприємств на інноваційну діяльність

Джерело: уклали автори за даними [22].

Як видно з рис. 3, найбільшу частку – близько двох третіх становлять витрати на придбання машин і програмного забезпечення. Значущою часткою до 20 % стали витрати на науково-дослідну діяльність. Такі знання дозволяють отримати інформацію про створені нові матеріали, пристрої,

процеси, системи, послуги. Їх використання дає змогу підприємствам прискорити проведення досліджень і створити передумови для розробки проєктів конструкторсько-технологічного і виробничого спрямування, зокрема і проєктів розвитку їх інноваційного потенціалу.

На рис. 2, 3 наведено показники за 20 років діяльності промислових підприємств, які характеризують відповідну об'єктивність цієї діяльності чи навіть закономірність. Вона полягає в тому, що за останні три роки значення згаданих показників істотно не змінилися й лише в окремих випадках ці зміни явно значущі. Тут треба зазначити, що унаслідок російської агресії Україна втратила багато промислових підприємств, розташованих в Автономній Республіці Крим і Луганській та Донецькій областях. Разом з тим цей показник за змістовим наповненням характеризує лише кількісне значення щодо залучення промислових підприємств до інноваційної діяльності, однак, разом із тим, дає уявлення про наявні резерви і можливості промислових підприємств щодо підвищення їхньої інноваційної активності. З іншого боку, виникає питання, що гальмує зростання такої активності, бо, як видно із рис. 2, вона практично не змінюється із року в рік, тобто цей процес набув явно застійної, хронічної форми, що свідчить про неадекватний рівень їх господарювання в умовах прискореного науково-технічного прогресу. Проте значення такого показника, як частка інноваційно активних підприємств у їх загальній кількості, не слід применшувати під час оцінювання діяльності промислових підприємств, оскільки він віддзеркалює практично усі сфери їхньої діяльності щодо залучення інновацій. Окремо зазначимо, що не випадково частка інноваційно активних промислових підприємств у їх загальній кількості в країнах ЄС становить у середньому 85–95 %, тобто майже в сім разів вища, ніж в українських промислових підприємств, яка коливається і становить близько 15 %.

Значно ґрунтовнішу оцінку інноваційної діяльності промислових підприємств і прискорення її динамічного зростання можна здійснити, розглянувши, крім загального інвестиційного забезпечення, джерела фінансування цієї діяльності, наведені на рис. 4.

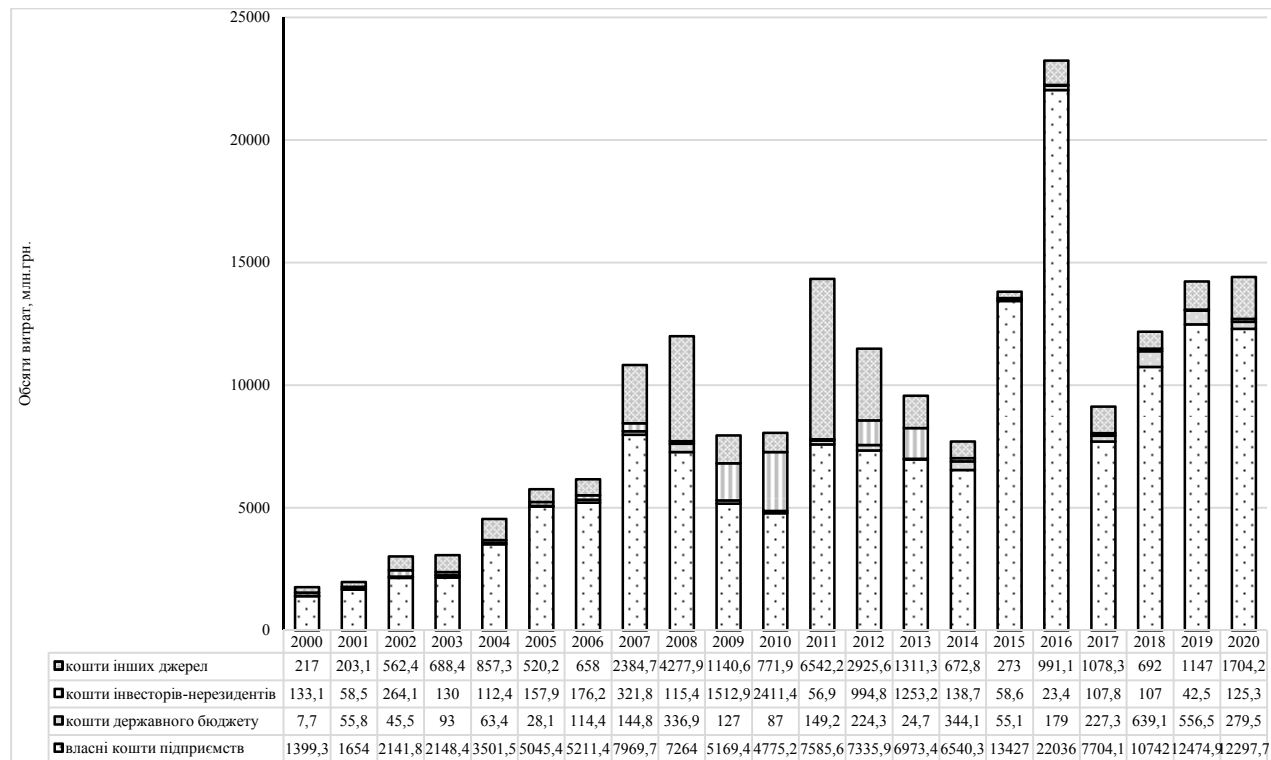

Рис. 4. Динаміка обсягів фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств за джерелами надходження коштів

Джерело: уклали автори за даними [22].

Важливим чинником в організуванні та веденні інноваційної діяльності промислових підприємств є придбання машин і обладнання та програмного забезпечення. Цей напрям інноваційної діяльності порівняно стабільно із року в рік забезпечується незначними коштами. Крім цього промислові підприємства здійснюють інші витрати, пов'язані з їхньою інноваційною діяльністю. Це стосується виконання низки робіт допоміжного й обслуговуючого спрямування, зокрема підготовки наукових звітів і публікацій та організування матеріально-технічного забезпечення ведення наукових досліджень.

Із наведених на рис. 4 даних зрозуміло, що витрати на інновації промислових підприємств хоч і не різко, але із року в рік зростали, що можна вважати позитивним чинником. Характерна особливість цього процесу полягає у тому, що самі промислові підприємства, практично за весь період аналітичного оцінювання, тобто протягом 2000–2020 рр., власними коштами здійснювали фінансове забезпечення своєї інноваційної діяльності. Однак зауважимо, що істотних змін в обсягах коштів не відбувалось. Лише в 2018–2020 рр. спостерігалось помірне і відчутне зростання обсягів фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств.

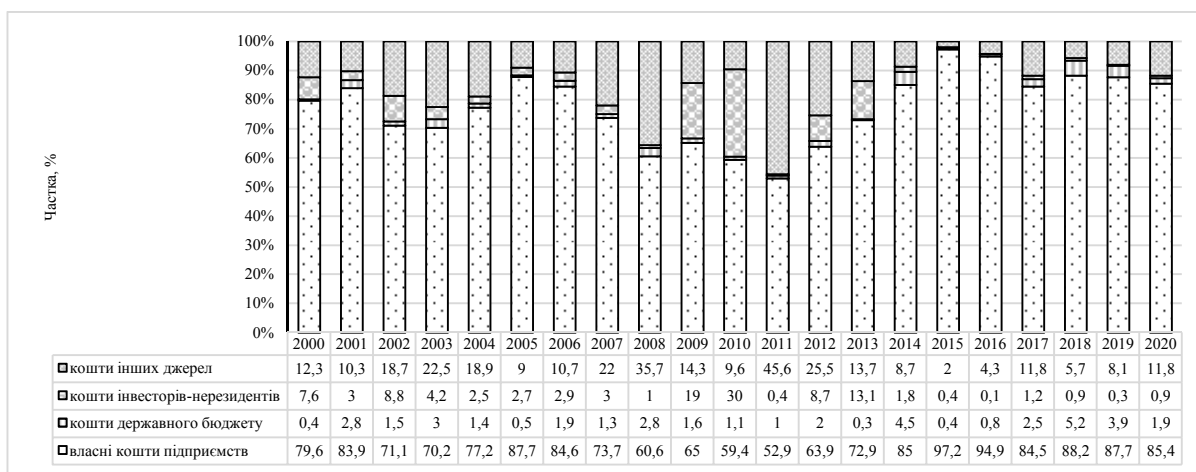

Рис. 5. Динаміка структури обсягів фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств за джерелами надходження коштів

Джерело: уклали автори за даними [22].

Як видно з рис. 5, основним джерелом фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств є власні кошти підприємств, причому з 2014 р. цей показник не опускається нижче ніж 85 %. У цьому контексті належить звернути увагу і на інші джерела, за рахунок яких здійснюється фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств. Зокрема, це стосується коштів державного бюджету, обсяги яких, як свідчать рис. 4, 5, лише в окремі роки дещо зростали. Однак як за величиною, так і за питомою вагою цих коштів явно недостатньо для прискорення динамічного зростання інноваційного потенціалу промислових підприємств.

Не спостерігається пошкваллення фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств із інших джерел. Як видно із даних, наведених на рис. 5, протягом окремих років ці кошти дещо збільшувались, інколи навіть значно, наприклад, у 2011–2013 рр. В наступні роки обсягів цього фінансування знизилась і знову відповідно зростали в 2017–2019 рр.

Проте загалом стан фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств залишається дуже проблемним. Цей висновок можна підтвердити аналізом статистичних даних. У табл. 1 наведено розраховані номінальні та реальні індекси зміни витрат на науково-дослідні роботи за 2010–2020 рр.

Номінальні та реальні індекси зміни витрат на інноваційну діяльність за 2010–2020 рр.

Значення індексу \ Роки	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Номінальні індекси	1,09	1,05	1,00	1,01	1,25	1,43	1,12	1,14	1,10	1,04	1,05
Реальні індекси	1,00	1,00	1,11	1,08	0,74	0,81	0,93	1,02	1,14	0,99	0,94

Джерело: уклали автори за даними [22].

Хоча загалом спостерігаємо стабільне зростання до 10 %, але коли врахувати інфляцію, реального зростання немає. Зазначимо, що загалом за 2010–2020 рр. сумарне значення індексу змін реальних витрат на інноваційну діяльність становить 0,729036.

Окремо слід розглянути обсяги фінансування науково-дослідних робіт із державного бюджету, оскільки цей чинник відображає реальне ставлення держави до формування ключових позицій інноваційного розвитку промислових підприємств (рис. 6).

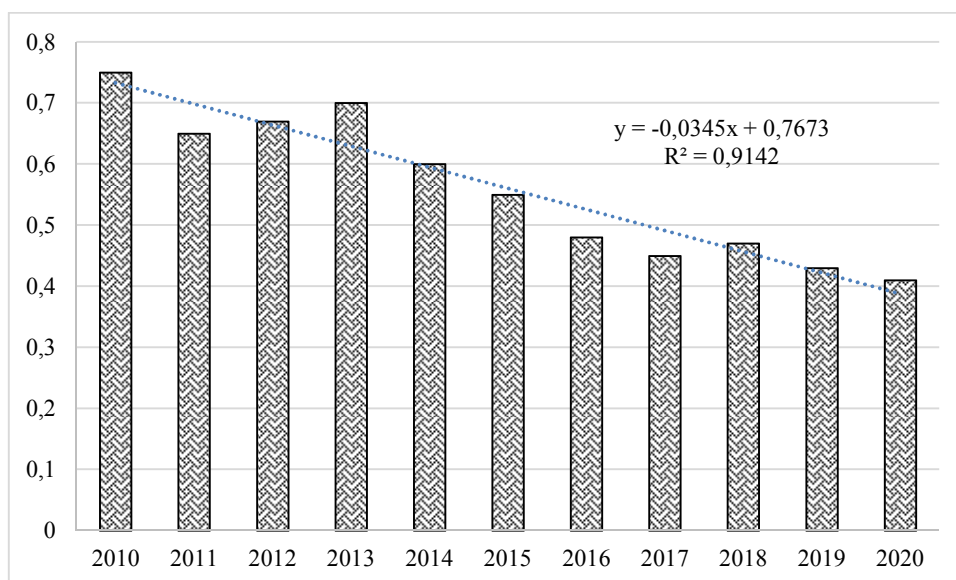

Рис. 6. Динаміка частки бюджету України, виділеної на науково-дослідні роботи
Джерело: уклали автори за даними [22].

Ці тенденції підтверджують тезу про слабку державну підтримку координування інноваційної діяльності в Україні, адже згідно із рис. 6 середньорічне падіння становить 0,0345 %. Окремо зазначимо, що фінансування інноваційної діяльності із інших джерел за обсягами і питомою вагою загалом перевищують обсяги такого спрямування із державного бюджету. Отже, через призму величини коштів та їх динаміку в часі видно, як змінюються пріоритети фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств. Повільні темпи зростання інноваційної активності промислових підприємств та фінансового забезпечення їхньої інноваційної діяльності спричинені перманентними кризовими явищами, в яких вони функціонують.

Треба звернути увагу на залучення до фінансування інноваційної діяльності інвесторів-нерезидентів, які, хоч і з певними ризиками для себе, беруть участь у фінансуванні їхньої інноваційної діяльності. Мова повинна вестися про створення для таких інвесторів належних гарантій на рівні держави із прийняттям відповідних законодавчих актів, щоб стимулювати зростання обсягів їхніх інвестицій у різні сфери інноваційної діяльності промислових підприємств.

Висновки

Ефективне методологічне та інвестиційне забезпечення розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств повинно спиратися на розроблену концепцію їхнього стратегічного розвитку. В роботі визначено прямі й опосередковані чинники, які впливають на розвиток інноваційного потенціалу українських промислових підприємств, їхню здатність його розвиватися високими темпами. Загалом для українських промислових підприємств основним підґрунтям їх результативного та ефективного функціонування в умовах прискореного науково-технічного прогресу є максимальне збільшення серед них частки інноваційно активних, виявлення і використання усіх можливих резервів зростання і раціональне використання фінансових ресурсів із наявних джерел для прискорення розвитку їхнього інноваційного потенціалу як єдиної альтернативи стабільного і прибуткового функціонування в жорстких умовах конкуренції. Спираючись на аналіз статистичних даних у сфері інноваційної діяльності, можна стверджувати, що для зростання інноваційного потенціалу промислових підприємств потрібно збільшити державну підтримку й обсяги фінансування цієї сфери, оптимізувати структуру витрат, акцентуючи на нові інноваційні розробки, особливо нові технології. Тільки за таких умов промислові підприємства, як первинна ланка економіки зможуть зробити її локомотивом прискореного розвитку усіх секторів національного господарства на інноваційних засадах.

Перспективи подальших досліджень

У подальших дослідженнях важливо зосередити увагу на визначенні й обґрунтуванні розвитку інноваційного потенціалу окремих промислових підприємств, враховуючи важливість їхньої діяльності у вирішенні соціально-економічних завдань не тільки власних колективів, а й галузі промисловості загалом. У цьому контексті необхідно прискорити формування науково обґрунтованих засад як важливого підґрунтя для розроблення і забезпечення методичним інструментарієм проектних організацій, які здійснюють розроблення цільових проектів, спрямованих на прискорення темпів розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств.

1. Блауг М., Гаман М. (2011). *Управління інноваціями: Україна та зарубіжний досвід*. Київ: Вікторія.
2. Бужанська К. О. (2009). Деякі складові теоретико-методологічної бази інноваційно-технологічної модернізації. *Вісник ЖДТУ*, 4, С. 202–207.
3. Валінкевич Н. В. (2012). Управління потенціалом та розвиток підприємств на основі модернізації. *Вісник Чернівецького торгово-економічного інституту*, 1(45), С. 128–134.
4. Володін С. А., Чекамова О. І. (2017). Теоретичні засади формування і реалізації інноваційного потенціалу в розвитку економіки, *Економіка АПК*. 5. С. 65–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2017_5_12 (ISSN 2413-2322 (Online) ISSN 2221-1055 (Print)).
5. Волощук Л. О., Кірсанова В. В., Філіппова С. В. (2014). Аналітичні інструменти управління інноваційним розвитком промислового підприємства. Одеса: ОНПУ; Центр аналітичних досліджень та експертиз.
6. Представництво ЄС в Україні. (2011). *Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів*. Проект ЄС “Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні”. Київ: Фенікс.
7. Войнаренко М. П., Череп А. В., Олейнікова Л. Г., Череп О. В. (2010). *Інноваційний розвиток промислових підприємств: аналіз та оцінки*. Хмельницький: ХНУ.
8. Іщук С. О. (2006). *Виробничий потенціал промислових підприємств: проблеми формування і розвитку*. Львів: ІРД НАН України.
9. Косіюк О. М., Батик А. Ю. (2007). *Потенціал підприємства: Формування і оцінка*. *Наука і економіка: наук.-теорет. журнал Хмельницького екон. університету*, 216, С. 57–64.
10. Лісовська Л. С. (2020) *Формування систем взаємодії у інноваційних процесах: концепція налагодження та інструменти оцінювання*. Луцьк: Вежа-Друк.
11. Марченко В. М., Цвіркун А. С. (2017). Система управління інноваційним потенціалом на промислових підприємствах. *Економічний вісник НТУУ “КПІ”*, С. 411–417. URL: http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/22386/1/EV2017_411-417.pdf. (DOI: 10.20535/2307-5651.14.2017.108725).

12. Маслак О. І., Квятковська Л. А. (2010). Система показників оцінки інноваційного потенціалу промислових підприємств. *Ефективна економіка*. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=298>.

13. Ульянова Л., Чайка Ю. (2021). Інноваційні аспекти сталого розвитку економіки України. *Економічний аналіз*, 31 (1), 218–226. (ISSN 1993-0259 (Print). ISSN 2219-4649. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2021.01.218>).

14. Новаківський І. І., Лушак Н. С., Борбулевич В. З. (2016). Перспективи модернізації вітчизняних промислових підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*, 3, С. 230–245.

15. Омельчак Г. В. (2014). Концептуальні основи розвитку інноваційного потенціалу підприємств. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*, (77), С. 113–118.

16. Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М. (2010). Інноваційний потенціал управління організацією. Львів: Вид-во Львівської політехніки.

17. Станасюк Н. С. (2019). Розвиток промислового потенціалу: економічне оцінювання, просторові аспекти та державне управління. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 300 с.

18. Гейець В. М., Семиноженко В. П., Кваснюк Б. Є. (2007). Інноваційно-технологічний розвиток економіки. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України. Київ: Фенікс.

19. Фарат О. В., Русин-Гриник Р. Р. (2010). Формування структури інноваційного потенціалу підприємства та особливості управління його розвитком. *Вісн. Нац. ун-ту “Львів. політехніка”*, 684, С. 273–277. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/18782/1/57-273-278>.

20. Федулова Л. І., Шовкун І. А. (2009). Підходи до формування дієвої інноваційної стратегії України. *Наука та інновації*, 5 (3), С. 5–15.

21. Федулова Л. І. (2011) Науково-технологічний процес в Україні: Тенденції в кризових ситуаціях. *Економіст*, 1, С. 24–28.

22. Статистичні дані Державного комітету Статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

1. Blauh M., Hamaan M. (2011). *Upravlinnia innovatsiiamy: Ukraina ta zarubizhnyi dosvid* [Innovation management: Ukraine and foreign experience]. Kyiv: Viktoriia.

2. Buzhanska K. O. (2009). *Deiaki skladovi teoretyko-metolohichnoi bazy innovatsiino-tekhnologichnoi modernizatsii* [Some components of the theoretical and methodological basis of innovation and technological modernization]. *Visnyk ZhDTU* [Bulletin of ZhSTU], 4, pp. 202–207.

3. Valinkevych N. V. (2012). *Upravlinnia potentsialom ta rozvytok pidpriemstv na osnovi modernizatsii* [Capacity management and enterprise development based on modernization]. *Visnyk Chernivetskoho torhovo-ekonomichnoho instytutu* [Bulletin of the Chernivtsi Trade and Economic Institute], 1(45), pp. 128–134.

4. Volodin S. A., Chekamova O. I. (2017). *Teoretychni zasady formuvannia i realizatsii innovatsiinoho potentsialu v rozvytku ekonomiky* [Theoretical principles of formation and realization of innovation potential in economic development]. *Ekonomika APK* [Economics of AIC], 5, pp. 65–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2017_5_12. (ISSN 2413-2322 (Online) ISSN 2221-1055 (Print)).

5. Voloshchuk L. O., Kirsanova V. V., and Filyppova S. V. (2014). *Analychni instrumenty upravlinnia innovatsiinym rozvytkom promyslovoho pidpriemstva* [Analytical tools of innovative development of industrial enterprises]. Odesa: ONPU; Tsentr analychnykh doslidzhen ta ekspertyz [Center for Analytical Research and Expertise].

6. *Predstavnytstvo YeS v Ukraini* [EU Delegation to Ukraine] (2011). *Innovatsii v Ukraini: propozyzii do politychnykh zakhodiv* [Innovation in Ukraine: proposals for policy measures]. *Proekt YeS “Vdoskonalennia stratehii, polityky ta rehuliuвання innovatsii v Ukraini”* [“Improvement of strategies, policies and regulation of innovation in Ukraine”]. Kyiv: Feniks.

7. Voinarenko M. P., Cherep A. V., Oleinikova L. H., Cherep O. V. (2010) *Innovatsiinyi rozvytok promyslovykh pidpriemstv: analiz ta otsinky* [Innovatsiinyi rozvytok promyslovykh pidpriemstv: analiz ta otsinky]. Khmelnytskyi: KhNU.

8. Ischuk S. O. (2006). *Vyrobnychiy potentsial promyslovykh pidpriemstv: problemy formuvannia i rozvytku* [Industrial potential of industrial enterprises: problems of formation and development: monograph]. Lviv: IRDNA of Ukraine [IRD NAN Ukrainy].

9. Kasyuk O. M., Batik A. Yu. (2007) *Potentsial pidpriemstva: Formuvannia i otsinka* [Enterprise potential: formation and evaluation]. *Nauka i ekonomika: Naukovo-teoretychnyi zhurnal Khmelnytskoho ekonomichnoho universytetu* [Science and Economics: Journal of Khmelnytsky Economic University], 2 (6), pp. 57–64.

10. Lisovska L. S. (2020). Formuvannia system vzaiemodii u innovatsiinykh protsesakh: kontseptsiiia nalahodzhennia ta instrumenty otsiniuvannia [Formation of interaction systems in innovation processes: the concept of adjustment and evaluation tools]. Lutsk: Vezha-Druk.
11. Marchenko V. M., Tsvirkun A. S. (2017). Systema upravlinnia innovatsiinykh potentsialom na promyslovykh pidpriemstvakh [Innovative potential management system at industrial enterprises]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU "KPI" [Economic Bulletin of NTUU "KPI"]*, pp. 411–417. Retrieved from: http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/22386/1/EV2017_411-417.pdf. (DOI: 10.20535/2307-5651.14.2017.108725).
12. Maslak O. I., Kviatkovska L. A. (2010). Systema pokaznykiv otsinky innovatsiinoho potentsialu promyslovykh pidpriemstv [The system of evaluation indicators of industrial enterprises innovative potential]. *Efektivna ekonomika [Effective Economics]*. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=298>
13. Ulyanova L., Chaika Y. Innovatsiini aspekty staloho rozvytku ekonomiky Ukrainy [Innovative aspects of sustainable development of the economy of Ukraine]. *Ekonomichnyi analiz [Economic Analysis]*, 31 (1), pp. 218–226. (ISSN 1993-0259 (Print). ISSN 2219-4649. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2021.01.218>).
14. Novakivskiy I. I., Lushchak N. S., Borbulevych V. Z. (2016). Perspektyvy modernizatsii vitchyznianskykh promyslovykh pidpriemstv [Perspectives of modernization of domestic industrial enterprises]. *Marketynh i menedzhment innovatsii [Marketing and innovation management]*, 3, pp. 230–245.
15. Omelchak H. V. (2014). Kontseptualni osnovy rozvytku innovatsiinoho potentsialu pidpriemstv [Conceptual bases of development of innovative potential of enterprises]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo [State and Regions. Series: Economics and Entrepreneurship]*, 2(77), pp. 113–118.
16. Petrovych Y. M., Prokopyshyn-Rashkevych L. M. (2010). Innovatsiinyi potentsial upravlinnia orhanizatsiieiu [Innovative potential of organization management]. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi politekhniky [Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House].
17. Stanasiuk N. S. (2019). Rozvytok promysloвого potentsialu: ekonomichne otsiniuvannia, prostorovi aspekty ta derzhavne upravlinnia [Industrial potential development: economic evaluation, spatial aspects and public administration]. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi politekhniky [Lviv Polytechnic Publishing House].
18. Heits V. M., Semynozhenko V. P., Kvasniuk B. Ye. (2007). Innovatsiino-tekhnologichnyi rozvytok ekonomiky [Innovation and technological development of the economy]. *Stratehichni vyklyky XXI stolittia suspilstvu ta ekonomitsi Ukrainy [Strategic challenges of the XXI century to the society and economy of Ukraine]*. Kyiv: Feniks.
19. Farat O. V., Rusyn-Hrynyk R. R. (2010). Formuvannia struktury innovatsiinoho potentsialu pidpriemstva ta osoblyvosti upravlinnia yoho rozvytkom [Formation of innovative potential structure of enterprise and features of management of its development]. Lvivskiy natsionalnyi politekhnichnyi universytet [Lviv National Polytechnic University]. Retrieved from: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/18782/1/57-273-278.pdf>
20. Fedulova L. I., Shovkun I. A. (2009). Pidkhody do formuvannia diievoi innovatsiinoi stratehii Ukrainy [Approaches to the formation of an effective innovation strategy of Ukraine]. *Nauka ta innovatsii [Science and Innovation]*, 5 (3), pp. 5–15.
21. Fedulova L. I. (2011). Naukovo-tekhnologichnyi protses v Ukraini: Tendentsii v kryzovykh sytuatsiiaakh [Scientific and technological process in Ukraine: Trends in crisis situations]. *Ekonomist [Economist]*, 1, pp. 24–28.
22. Statystychni dani Derzhavnogo komitetu Statystyky Ukrainy [Statistical data of the State Statistics Committee of Ukraine]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Y. Petrovych, I. Novakivskiy

Lviv Polytechnic National University,
Department of Management of Organizations

METHODOLOGICAL AND INVESTMENT SUPPORT FOR DEVELOPMENT INNOVATIVE POTENTIAL OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

© Petrovych Y., Novakivskiy I., 2022

Purpose. The purpose of this study is to develop a strategy for improving the innovation of domestic industrial enterprises in modern conditions. The basis for solving this problem is a deep retrospective analysis of innovation in Ukraine in terms of investment sources and areas of expenditure on innovation of industrial enterprises.

Design/methodology/approach. In the article, the authors used the method of literature review to justify the importance of implementing a strategic map of the development of innovation potential of domestic industrial enterprises. On the basis of the retrospective analysis of innovation activity in Ukraine for 2000–2020 in the planes of sources of investment and directions of expenses the problem questions are defined and perspective directions of development of the industrial enterprises are defined. The use of statistical tools for the analysis of statistical data confirmed the correctness of the conclusions and the feasibility of applying the proposed measures to develop the innovative potential of industrial enterprises.

Findings – The strategic map of development of innovative potential of industrial enterprises in Ukraine is developed, the basic components are defined and their weight is qualitatively estimated. The hypothesis of the existence of problems in organizing innovation in Ukraine is proved, which is confirmed by the results of a retrospective analysis of the structure of sources of funding and costs of innovation. Based on the analysis of statistical data that reflect the state of support for innovation in Ukraine, identified the main problems in this area and possible ways to solve them.

Practical implications. The result of the study were conclusions about the nature and features of innovation potential of the enterprise, obtained on the basis of systematization and generalization of scientific and methodological developments, as well as analysis of statistical data in the context of the developed model of innovation potential of industrial enterprises. The results of this study are of interest to specialists of public administration, economists, top managers of industrial enterprises, who seek to improve strategies for developing the innovative potential of industrial enterprises in order to increase their competitiveness in the market.

Originality/value. This study developed a strategic map for the development of innovation potential of industrial enterprises. Carrying out research of statistical data for the period 2000–2020 according to the developed model of management of innovative activity the basic problems of the organization of innovative activity at the industrial enterprises of Ukraine have been defined and the directions of their decision are offered.

Key words: progress; innovations; potential; design; development; modernization; organization; management; quality; competition; efficiency; effectiveness.

Paper type: Research paper.